

deSingel

---

wo 13 nov 2013

Muziekstudio Beel laag

The Whammies

© Peter Gannushkin

---

inleiding **Hugo De Craen** | 19.15 uur | Muziekstudio
begin **20 uur** | pauze omstreeks **20.45 uur** | einde omstreeks **21.55 uur**

---

jazz & more

2013-2014

Mopo

1000 Quartet

di 22 okt 2013

The Whammies

wo 13 nov 2013

Takase & Mahall & Wouters

do 5 dec 2013

Brussels Jazz Orchestra

& I Solisti del Vento

wo 22 jan 2014

Myra Melford's Snowy Egret

wo 26 mrt 2014

Chano Domínguez Quartet

za 29 mrt 2014

Drew Gress Quintet

do 3 apr 2014

Bill Carrothers' Armistice 1918

do 8 mei 2014

The Whammies

Jorrit Dijkstra altosax, lyricon, analoge electronics

Pandelis Karayorgis piano

Jeb Bishop trombone

Jason Roebke bas

Han Bennink drums

Mary Oliver viool

gelieve uw GSM uit te schakelen

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.

**REAGEER
& WIN**

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ...
betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen.
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze. Neemt
u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets te winnen.

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLAVIER, Kasteeldreef 6, Schilde, 03 384 29 70 > www.tklavervier.be

Grand café deSingel

open alle dagen 9 > 24 uur
informatie en reserveren +32 (0)3 237 71 00
www.grandcafedesingel.be
drankjes / hapjes / snacks / uitgebreid tafelen

Steve Lacy © Jaques Lowe

Hoe een Double Whammy trotseren

Goliath kreunt

In de jaren 1980 draaide op de Amerikaanse televisiezender CBS het vermakelijke spelletje 'Press Your Luck'. Het was een typisch Amerikaans tv-product, vol opgeklopte dollaremoties, uitzinnige vreugde en vette tranen. Slecht theater ook, de deelnemers werden verplicht om luidkeels hun geluk aan te roepen, kinderachtig te applaudisseren bij een voltreffer en belachelijk te janken bij pech. Geluk of pech zaten in een klein hoekje: de spelers moesten met een druk op de knop een willekeurig rondspringend lichtveld stoppen. Als er dan dollars verschenen werden ze rijker, maar o wee als er een Whammy verscheen: dan kwam er een animatiefiguurtje uit de coulissen om het gespaarde geld met een grijzend gebaar weg te vegen, 'whammy!'.

Het spelletje draaide heel aardig, tot ene Michael Larson vanuit zijn huiskamer de code van de 'randomiser' kraakte. Hij slaagde erin deel te nemen, nooit op een Whammy te vallen en CBS een klein fortuin lichter te maken. Dat was even een 'whammy' voor de televisiezender, die zelfs een proces overwoog om het geld niet te moeten uitbetalen. Altijd leuk om een Goliath te zien kreunen.

Vrolijk onheil

Whammy is een typisch Amerikaans woord. Het vindt zijn oorsprong in de satirische strip Li'l Abner (1934-1977) van cartoonist en komiek Al Capp. In die strip figureerde onder meer Fleegle, die de gave bezat om onheil aan te richten met zijn ogen. De lichtflitsen die hij produceerde, heetten 'whammy' (normale aanval), 'double whammy' (hevige variant waarbij ook Fleegle gewond raakte) en 'triple whammy' (zo hevig dat Fleegle zelf eraan zou sterven). De begrippen Whammy en Double Whammy zijn in de Amerikaanse omgangstaal ingeburgerd geraakt en betekenen onheil, tegenslag of brute pech. Dat is ook de connotatie die Steve Lacy (1934-2004) aan zijn compositie uit 1979 wilde geven: The Whammies was voor hem wellicht een soort verslag van een reeks tegenslagen, een muzikale expressie van de zorgelijke dingen die een mens kunnen overkomen. Dat het woord whammy een vrolijke bijklank heeft was mooi meegenomen voor een complex karakter als Lacy, een man die vaak balanceerde op de grens tussen milde ironie en sarcasme. Hij heeft zijn deel tegenslag in het leven wel gehad.

Uitroepteken hersteld

Wellicht was het om de ironie te versterken dat Lacy op de partituur van die compositie een uitroepteken plaatste. Op de elpee 'Troubles' uit 1979 heette het nummer dan ook The Whammies! Vreemd genoeg is dat uitroepteken in de daaropvolgende opnamen (onder meer eentje in duo met trombonist George Lewis en een soloversie op de postuum verschenen cd 'November') systematisch verdwenen. Nochtans hechtte Lacy altijd veel belang aan schijnbaar pietluttige details, het is bijna niet te geloven dat hij zo'n slordige omissie heeft toegelaten. Details waren voor hem immers de motor en de voedingsbodem van schoonheid. En daarbij zit er meer (potentiële) schoonheid in een ongelukkige puist dan in een esthetische moedervlek.

Op de debuut-cd van het sextet The Whammies heeft Jorrit Dijkstra (47) het uitroepteken mooi in ere hersteld. Dat doet ook Han Bennink in zijn artwork voor zowel volume 1 als 2 van 'Play the Music of Steve Lacy': het uitroepteken komt er terecht in een soort windhoos, als een makkelijke prooi voor leestekendieven.

Diepere betekenislagen

Dijkstra staat er ook op om andere aspecten in ere te herstellen. Zo vermeldt hij op beide cd's bij elk nummer de oorspronkelijke opdracht die Lacy voorzag. Bij 'The Whammies!' staat 'to Fats Navarro', de vroeggestorven beboptrumpettist die onder anderen Clifford Brown inspireerde. Andere nummers zijn opgedragen aan Lester Young (het speels dansende 'Bone'), Ben Webster ('Ducks', een verwijzing naar Lacy's gewoonte om klanken uit te wisselen met de eenden in het park), Sigmund Freud (het kleverige 'The Oil') en Willem de Kooning (het hoekige 'Skirts'), om maar enkele te noemen. "Opdrachten waren voor Lacy een manier om nog een diepere betekenislaag toe te voegen aan de stukken," zegt Dijkstra hierover. "Ik vind het ook altijd interessant om uit te puzzelen waarom bepaalde stukken aan een bepaald persoon zijn opgedragen, of dat in het stuk tot uitdrukking komt en hoe dat gebeurt. Het is niet altijd duidelijk, maar soms geeft het een houvast voor de interpretatie."

Aan de slag

Als luisteraar kun je daar ook mee aan de slag. Een mooi voorbeeld is 'Wickets', waarmee Lacy de ietwat vergeten pianist Bobby Timmons (bekend van composities zoals 'Moanin' en 'Dat Dere') vanonder het stof haalt. Of 'Somebody Special', opgedragen aan Ivie Anderson, de unieke zwarte sirene die in de jaren 1930 bij Ellington zong. Sommige opdrachten zijn bijzonder leerrijk. Zo heeft Lacy het stuk 'Saxovision' opgedragen aan Sigurd Rascher, een Amerikaans klassiek saxofonist van Duitse komaf die in jazzkringen niet zo bekend

is. Rascher (1907-2001) is nochtans een pionier van het hedendaagse saxofoonspel. Hij heeft het werk van Adolphe Sax zorgvuldig bestudeerd en putte daaruit inspiratie om boventoontechnieken ('Top Tones') te ontwikkelen, niet als een gimmick of proeve van bravoure, maar als een integrerend onderdeel van het metier van de moderne saxofonist. Om zijn techniek te perfectioneren liet Rascher door saxofoonfabrikant Buescher zelfs een saxofoon zonder kleppen bouwen. Dergelijke saxofoons zijn vandaag weer in de handel om studenten te laten oefenen op boventonen. Het proeven en exploreren van boventonen is ook een cruciaal element in Lacy's legendarische boek 'Findings', 's werelds mooiste en rijkste leerboek voor saxofonisten.

Een feest van associaties

Niets gebeurt zomaar, je moet er altijd van uitgaan dat er intelligentie schuilt achter de daden van mensen, zeker als die mensen jazzmuzikanten als Steve Lacy zijn. "Steve Lacy heeft me geleerd dat je muziek kunt maken over elk onderwerp dat je maar wilt," zegt Jorrit Dijkstra. "Door een onderwerp of een aanleiding te kiezen, geef je een stuk meer diepgang dan wanneer je gewoon een melodietje bedenkt. Het onderwerp kan van alles zijn, bijvoorbeeld het weer, dieren, eten, dagelijkse beslommeringen, geluk of ongeluk, spiritualiteit, relaties, of zelfs gewoon associaties van woorden en klanken. Lacy had ook een enorm diepe affiniteit met literatuur, vooral poëzie. Vanaf eind de jaren 1970 zijn bijna al zijn stukken gebaseerd op gedichten of teksten. Zijn stukken zijn altijd bedrieglijk eenvoudig. Ze klinken aanvankelijk bijna kinderlijk, maar als je er mee aan de slag gaat blijken ze veel meer lagen te bevatten dan je eerst dacht. Er zitten altijd addertjes onder het gras en onvermoede mogelijkheden, ook als je de kleine lettertjes op de partituur ter harte neemt. Neem bijvoorbeeld 'The Oil', daar heeft Lacy 'thick and slippery' bijgeschreven. Dat roept heel wat beelden op, ook politieke. Elk stuk heeft meerdere betekenislagen, Lacy spelen is dan ook een feest van associaties."

Zonder gemors

En dan zijn er nog Herbie Nichols en Thelonious Monk, twee inspirerende figuren voor zowel Lacy als Dijkstra. "In 1984 heb ik Steve Lacy zien optreden in Eindhoven samen met het ICP orkest met Misha Mengelberg en Han Bennink. Ze speelden de muziek van Herbie Nichols. Ik was toen achttien en die ervaring heeft een belangrijke rol gespeeld in mijn beslissing om professioneel muzikant te worden. Monk is een andere constante. Lacy interpreteerde de muziek van Monk als de kunst van het weglaten. Hij speelde die muziek heel helder, zonder gemors, en daarom wordt wel eens

gezegd dat hij een van de weinigen was die Monk echt begrepen.” The Whammies delen die affiniteit met Monk. Pianist Pandelis Karayorgis is een bewonderaar en kenner, drummer Han Bennink is al decennialang met Monk bezig, ook Jeb Bishop (trombone), Mary Oliver (viool) en Jason Roebke (bas) hebben Monk in hun bloed. Beide cd’s eindigen dan ook met een Monknummer, wetende dat ‘The Music of Steve Lacy’ ook alle muziek van Thelonious Monk omvat. Geen Whammy die dat kan wegvegen.

Didier Wijnants

THE WHAMMIES

Het kwintet The Whammies (voor de gelegenheid tot sextet uitgebreid met violiste Mary Oliver) bestaat uit sleutelfiguren van de improvisatiemuziek uit Boston, Chicago en Nederland. Ze leggen zich in het bijzonder toe het repertoire en de spirit van sopraansaxofonist Steve Lacy. De all-star line up van het kwintet vertrekt van drummer Han Bennink, die in de jaren '70 en '80 veel met Lacy heeft gewerkt, en saxofonist Jorrit Dijkstra, die bij Lacy studeerde tot kort voor zijn dood in 2004. De groep speelt kleurrijke versies van gekende Lacycomposities als 'Bone', 'As Usual' en ook van meer experimenteel werk zoals 'The Wire', 'Ducks' en 'The Precipitation Suite'. The Whammies maakten twee cd's met werken van Steve Lacy, verkrijgbaar op www.driffrecords.com. De pers over The Whammies play the music of Steve Lacy: "Far from a dry recital, this was well-listened, deeply collaborative music" [...] "Lacy would have been pleased." (Simon White, JazzTimes).

Jorrit Dijkstra

In 2002 verhuisde saxofonist Jorrit Dijkstra van Amsterdam naar de Verenigde Staten waar hij sterke banden onderhoudt met improviserende musici uit Boston en Chicago. Dijkstra's muziek slaat een brug tussen de jazztraditie en eigentijdse stromingen. Naast altsaxofoon speelt hij het elektronische blaasinstrument lyricon en analoge elektronica en componeert hij voor ensembles als Tetzepi, David Kweksilber Big Band en het Amstel Quartet. Zijn deels Amerikaanse, deels Nederlandse band The Whammies is gewijd aan de muziek van Steve Lacy.

Pandelis Karayorgis

Pianist/componist Pandelis Karayorgis is geboren in Athene en verhuisde in 1985 naar Boston. Daar studeerde hij onder meer bij Paul Bley, Jimmy Giuffre, George Russell, Dave Holland en Joe Maneri. Hij specialiseerde zich in het repertoire van Monk en Tristano en maakte in 1991 een compilatie van alle Monkcomposities. Hij werkte onder meer samen met artiesten als Nate McBride, Curt Newton, Ken Vandermark, Mat Maneri, Guillermo Gregorio, Jorrit Dijkstra, Mat Maneri en Han Bennink. Naast The Whammies treedt hij regelmatig op met zijn eigen trio en kwintet.

Jeb Bishop

Jeb Bishop opereert vanuit Chicago met musici en groepen als Vandermark Five, Peter Brötzmann Chicago Tentet, Ted Sirota's Rebel Souls, Terminal Four, School Days, Ken Vandermark's Territory Band, Rob Mazurek's Exploding Star Orchestra, Globe Unity Orchestra en zijn eigen Jeb Bishop Trio. Samen met trombonist Jeff Albert leidde hij Lucky 7 en is hij lid van het kwartet The Engines.

Jason Roebke

Sinds bassist Jason Roebke in 1999 naar Chicago verhuisde, maakt hij er actief deel uit van de jazz- en improvisatiescene. The Chicago Reader omschreef zijn werk als "a carefully orchestrated rummage through a hardware store." Hij werkt regelmatig met volgende artiesten en ensembles: Mike Reed's People Places and Things, Stein Locksmith, Isidore, Jeb Bishop, Trio Steve Dawson, overova, James Falzone, Klang, Keefe Jackson, Quartet Jason Adasiewicz, Rolldown, Jorrit Dijkstra, Flatlands, Collective, Fred Lonberg-Holm's Valentine Trio. In 2009 kreeg hij een Artist Fellowship in Music Competition van de Illinois Art Council.

Han Bennink

Han Bennink werd geboren in 1942 in Zaandam, Nederland. Zijn unieke en energieke stijl maken hem tot een van de meest gevraagde drummers van de laatste veertig jaar. In de jaren zestig begeleidde hij verschillende rondtoerende Amerikaanse sterren als Sonny Rollins, Ben Webster, Wes Montgomery, Johnny Griffin, Eric Dolphy en Dexter Gordon. Tegelijkertijd behoorde Bennink tot de pioniers van een nieuw soort Europese geïmproviseerde muziek die weg evolueerde van haar wortels in de jazz. Met pianist Misha Mengelberg en saxofonist Willem Breuker richtte hij het collectief Instant Composer's Pool op in 1967. Vanaf de late jaren zestig werkte Bennink regelmatig samen met Deense, Duitse en Belgische musici als saxofonisten John Tchicai en Peter Brotzmann, gitarist Derek Bailey en pianist Fred van Hove. De laatste jaren speelt Bennink vaak samen met het Tobias Delius Quartet en vormt hij een trio met toetsenman Cor Fuhker en bassist Wilbert de Joode.

Mary Oliver

Mary Oliver werd geboren in La Jolla, Californië en studeerde aan de San Francisco State University, Mills College en de University of California, San Diego, waar zij in 1993 promoveerde met een onderzoek van de theorie en praktijk van de geïmproviseerde muziek. Als soliste is zij zowel actief binnen de geschreven als de geïmproviseerde hedendaagse muziek. Zo creëerde zij werken van ondermeer Richard Barrett, John Cage, Chaya Czernowin, Morton Feldman, Brian Ferneyhough, Joëlle Léandre, George Lewis, Richard Teitelbaum en Iannis Xenakis. Zij werkte ook samen met andere improvisatiemusici als Ab Baars, FURT, Han Buhrs, Tristan Honsinger, Joëlle Léandre, George Lewis, Phil Minton, Evan Parker en Ute Wassermann.

Binnenkort in deSingel

The Dessert

Aki Takase piano
Rudi Mahall klarinetten
Nathan Wouters contrabas

Aki Takase · Rudi Mahall © Andree Moehling

do 5 dec 2013 | 20 uur | Muziekstudio
gratis inleiding Hugo De Craen | 19.15 | Blauwe Foyer
€ 18 (basis) | € 14 (-25/65+) | € 8 (-19 jaar)
ism. Koninklijk Conservatorium van de AP Hogeschool

deSingel

Internationale Kunstcampus

---

architectuur

theater

dans

muziek

---

www.desingel.be

t+32 (0)3 248 28 28

Desguinlei 25

B-2018 Antwerpen

 deSingelArtCity

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie en de Stad Antwerpen.

mediasponsors

